

ή μεγάλη μου ή κόρη έκλεισε τὰ τέσσερα... Νά μή τή στείλω σέ σκολειό...μά τί νά τήν κάμω στέ σπίτι; Πλούσιος δέν είμαι γιά νά έχω δικούς μου νηπιακούς κήπους καί δασκάλες «φροδελιακές...» Είπα λοιπόν νά πατήσω τόν ὄγκο μου, — ε, δέν είταν κι' ὁ πρῶτος! — καί νά τή στείλω.

Τήν ἔστειλα σ' ἕνα καινούργιο Νηπιαγωγεῖο, τὸ καλλίτερο ποῦ ἔχουμε, κ' ἔλεγα μάλιστα πῶς θάταν πολὺ πιὸ προδευμένο ἀπ' τὸ παλιό, ἀφοῦ σ' αὐτὸ διδάσκει τίς δασκάλες καί ὁ σεβαστός μου θεῖος κ. Κουρτίδης. Ἄς εἶναι... Ἡ κόρη μου ἔφυγε ἕνα πρωὶ κ' ἐγύρισε τὸ μεσημέρι δηλητηριασμένη. Εὐθὺς, ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα, ἀπὸ τὴν πρώτη ὥρα! Ὅταν τὴ ρώτησα τί ἔκαμε στὸ σκολειό, μοῦ ἀποκρίθηκε:

- Ἐπαίξα ξυλάρια.
- Μαξιλάρια;...
- Ὅχι!... ζυ-λ-α-ρι-α.

Μερικοὶ φίλοι ποῦ παράτυχαν κοντὰ μου καί τοὺς παρουσίασα τὸ πρῶτο αὐτὸ σύμπτωμα, δέν τὸ βρῆκαν τόσο σπουδαῖο.

— Ὑπάρχει καί τύπος ξυλάρια δημοτικώτατος, ὅσο τὰ ξυλάρια καί τὰ ξυλαράκια, μοῦ εἶπεν ὁ Ζερβός.

— Δέν πειράζει, μοῦ εἶπε, δὲ θυμοῦμαι τώρα ποῖός ἄλλος· ἡ κόρη σου θά ξέρη γιά ξυλάρια μόνο τὰ καλοκομμένα καί γυαλισμένα ξυλαράκια τοῦ Νηπιαγωγείου· νά ἰδῇς ποῦ ὅλα τῆλλα θά τὰ λήη πάλι ξυλαράκια.

Ἐγὼ ἐπίμεινα πῶς τὸ σύμπτωμα, μ' ὅλα αὐτά, εἶταν ἐπιφοβό, γιὰτὶ ἀρχίζαν ἀπὸ τέτοια ἡλικία νά τῆς ἀλλάζουν τῆς κόρης μου τὴ γλῶσσα.

— Ἐπιτέλους, γιατί νά τή στείλῃς σέ τέτοιο σκολειό; μέ ρώτησεν ὁ Ραμζς.

Καί ποῦ, παρακαλῶ, νά τή στείλω; Δὲ μοῦ τὸ δείχνει αὐτός τὸ καλλίτερο; Δὲ μοῦ τὸ δείχνετε σεις;...

Ὁ «Νουμάς» ποῦ ἔχει τόσους σοφοὺς καί πλούσιους φίλους καί ποῦ ἐφρόντισε ὡς τώρα μόνο γι' ἀλφαριθμητάρι, δέν μπορούσε τάχα νά φροντίσῃ καί γιά ἕνα σκολάκι, γιά ἕνα Νηπιαγωγεῖο;

Γιά σκολειό εἶναι ἔσως ἀκόμα νωρὶς καί θά εἶταν πολὺ πιὸ δύσκολο. Γιά σκολάκι ὅμως μπορεῖ νά εἶναι πιὰ καιρὸς καί μπορεῖ νά εἶναι πιὸ εὐκόλο. Εἰρῶ κ' ἐγώ; Στὴν Ἀθήνα εἶναι ἀδύνατο νά μὴν ὑπάρχου σήμερα ἀρκετοὶ νέοι γονεῖς, τόσο φιλόστοργοι ὅσο καί φωτισμένοι, ποῦ θά ἤθελαν νά μαθαί-

νουν τὰ παιδάκια τους σ' ἕνα νηπιακὸ κήπο νά παίζουν καί νά τραγουδοῦν στὴ γλῶσσα τους... Ἄν εἶναι ἀκόμα ἀνάγκη νάλλάξῃ μιὰ φορὰ αὐτὴ ἡ γλῶσσα, τὸ ἄλλαγμα ἄς ἀρχίῃ τοῦλάχιστον ἀργότερα, ὕστερ' ἀπὸ τὰ ἑπτὰ χρόνια, ὕστερ' ἀπὸ τὰ ἔξη ἐπιτέλους. Εἶναι κρῖμα, πολὺ μεγάλο κρῖμα νά μπάζουμε παιδάκια τριῶν-τεσσάρων χρονῶν στὸ φερό αὐτὸ βάσκανο τῆς διγλωσσίας, νά τοὺς μαθαίνουμε ὅλη τὴ χάρη κι' ὅλη τὴ δροσιὰ τῆς ἡλικίας τους μέ τὸν πρῶτο σχολαστικισμό. Ἐνα σκολάκι ποῦ θά εἶχε καλὲς δασκάλες, διαταγμένες νά κουβεντιάσουν μέ τὰ παιδιὰ στὴ ζωντανὴ γλῶσσα, νά τοὺς λένε ὅλα τὰ πράγματα ὅπως τὰ λένε καί στέ σπίτι καί νά τοὺς μαθαίνουν ὁμορφα τραγουδάκια γραμμένα στὴν ἴδια γλῶσσα, θά εἶταν σκολάκι πολὺ συμπάθητικό, πολὺ ἀξιαγάπητο, καί θά τὸ ὑποστήριζαν μέ τὴν καρδιά τους ὅλοι οἱ φρόνιμοι γονεῖς τῆς Ἀθήνας.

Ἐνα σκολάκι τέτοιο, δὲ θά εἶταν σάν ἕνα μεγάλο σκολειό, ποῦ θά ἐκινδύνευε νά πετροβοληθῇ ἢ νά κατῇ σέ καμμιὰ λαϊκὴ ἐξέγερση. Ὅτε τὸ μεταφρασμένο Εὐαγγέλιο, οὔτε τὴν Ἰλιάδα τοῦ κ. Πάλλη θά ἔβαζε στὰ χέρια τῶν μπεμπέδων, γιά τὸν ἀπλούστατο λόγο πῶς κανένα βιβλίο δὲ θά εἶχαν οἱ μικροὶ κ' εὐτυχισμένοι ἀγράμματοι. Τὸ πολὺ-πολὺ μπορούσε νά παίρνουν τὸ «Ἀρφαριθμητάρι» τοῦ Νουμά, κι αὐτὸ ἀργότερα, ὕστερ' ἀπὸ τὰ ἔξη χρόνια. Τί διάβολο! γιά ἕνα ἀρφαριθμητάρι χωρὶς ἴα καί χωρὶς ὠδ, δέν πιστεύω δὲ νά σηκωθῇ Ἐπαναστάσις!... Ἐκτός ἂν ἤθελε πιστευθῇ πῶς εἶναι κι' αὐτὸ ὑποκινημένο ἀπὸ τοὺς Πανολαϊστὰς. Ἀλλὰ ὄχι. Πίσστε με ὅσο θέλετε αἰσιόδοξο· δέν πιστεύω πῶς ἡ ἀνοησία μας θά ἔφθανε ὡς ἐκεῖ. Ἐνα σκολάκι γιά τὰ πολὺ μικρὰ παιδιὰ, βασισμένο στὴ φυσικὴ ἀγωγή γιά τὴ φυσικὴ γλῶσσα, θά στεκόταν στὴν Ἀθήνα χωρὶς νά γίνῃ σκάνδαλο.

ΓΡΗΓ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Μεγάλος λόγος γίνεται στίς ἰταλικὰς ἐφημερίδας γιά τὴν κοσμοδόκουσιν τεχνίτριά Adelaida Ristori ποῦ πέθανε στὴ Ρώμη, στίς 26 τοῦ παρσμένου μηνός. Ἡ Ristori γεννήθηκε στὰ 1822, στίς 29 τοῦ Γενάρη, σ' ἕνα μικρὸ χωριὸ τῆς Β. Ἰταλίας ἀπὸ γονεῖς θεατρικοὺς. Ἀσχολτῶ χρόνῳ ἔπαιξε στὴν τραγωδίαν «Μαρία Στουάρτ» τοῦ Schiller, ποῦ μεταφράσε στὰ ἰταλικά ὁ Ἀντρέας Μαρφί. Στὰ 1850 παντρεύτηκε μέ τὸ μαρκεζό Καπρανκα Ντέλ Γκρίλλο, ἡ Τέχνη ὅμως πάντα τὴν ἤθελε καί τὴν τιμοῦσε γιά Ristori.

1903. Σελ. 226). Ἀπὸ παντοῦ φωτίζοντας⁽⁵⁾ τὸ ζήτημα συμπεραίνει μέ τὴ γνώμη ποῦ καί πρὶν εἶχε φανερῶται, τόσο ἀφ' ὅτου καθὼς κι' ἄλλοι ξένοι νεοελληνιστάδες, πῶς δηλαδὴ τῆς ἐπίσημης γραφτῆς τῶν Ἑλλήνων τῆς λείπουν τὰ κυριώτερα βιολογικά συστατικά γλώσσας λογογραφικῆς, συναγρικητικῆς, λαομορφωτικῆς, καί πῶς, ἂν ἡ Ρωμισοσύνη δὲ θέλει νά παραγκωνιστεῖ κι' ἀπελπιστικὰ νά προσπερσαστεῖ στὴν προκοπὴ τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ, ἡ γλωσσικὴ ἀλλαγὴ εἶναι ἀνάγκη ἀπαραίτητη. Μὲ ὁλόθερμη συμπονοῖα πρὸς τὴν τύχη τοῦ Ἑλληνισμοῦ τονίζει τὴν πεποιθησὴν του, καί βαθιὰ τὰ πρόλογά του τὰ χαραρίζει στὴν Ἑλλήνων τὴν καρδιά. «Βίβαια, πτό ξέρω» λέει σ. 155 «πῶς δρόλοπα θυμοῦ λύνω μέ πτά λόγια μου, καί πῶς θά κηρυχτῶ τώρα θανασι μώτατος ὀχτρός τοῦ Ἑλληνισμοῦ⁽⁶⁾ ἢ βλάκας ἀ-

(5) Κατὰ τοῦ Χαντζιδάκους ὅμως τὴ γνώμη, τὸ βιβλίο εἶναι ρητορικό.

(6) Ἀπαράλλαχτα, δυστυχῶς. Καί μέ τί παιδιὰτικες σοφιστείας προσπαθεῖ ὁ Χαντζιδάκης ν' ἀποδείξῃ τὸν Κρούμπαχο μισέλληνα! Σελ. 83 τοῦ γερμανικοῦ του βιβλίου λέει «Λοιπὸν μῖσος πρὸς τὴ γραφτὴν μας γλῶσσα, ἄρα [μῖσος] καὶ πρὸς ὁσούς τὴ γράφου» καί λαλοῦν, δηλαδὴ πρὸς τὴ μεγάλην πλειονοψηφίαν τῶν Ἑλλήνων κτλ., νά μέ τί μέσα ξέτασε ὁ Κρούμπαχος τὸ γλωσσικὸν μας ζή-

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιά τὴν Ἑλλάδα Δρ. 10. — Γιά τὸ Ἐξωτερικὸ
Φρ. 10.

20 λεπτά τὸ φύλλο λεπτά 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στὰ κιοσκία τῆς Πλατείας Συντάγματος, Ὁμόνοιας, Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιδόρου, (Ὁφθαλματρεῖο), Βουλῆς, Σταθμοῦ ὑπόγειου Σιδηροδρόμου (Ὁμόνοια), στὸ καπνοπωλεῖο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα), Ἐξάρχεια, στὰ βιβλιοπωλεῖα «Εστίας» Γ. Κολάρου καί Σακέτου [ὁδὸς Σταδίου, ἀντικρὺ στὴ Βουλῇ]. Στὸ Βόλο, βιβλιοπωλεῖο Χριστόπουλου.

Ἡ συντρομὴ πλερώνεται μπροστὰ κ' εἶναι ἐνὸς χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

ΚΑΙ

ΠΡΑΜΑΤΑ

ΜΑΣ ΓΡΑΦΕΙ

κάποιος φίλος: «Τὸν μελά μας βοήκαμε μέ τοὺς πρόσφυγες πάλι· νὰν τοὺς ταῖσουμε, νὰν τοὺς ντύσουμε, νὰν τοὺς βροῦμε δουλιὰ. Κι ὁλοένα μᾶς ἐρχονται καινούριοι! Μὰ πῶς θὰνθέξῃ ἐπιτέλους αὐτὸς ὁ τόπος; Καλοπερνᾶμε ἐμεῖς, μᾶς περισσεύει ὁ παρᾶς, γιά νά μπορούμε νά βοηθοῦμε καί τοὺς ἄλλους;...»

Γράφει κι ἄλλα ὁ φίλος, παρακαλώντας μάλιστα καί νὰν τοῦ τυπώσουμε τὸ ἄρθρο του. Μὰ δέν τοῦ τὸ τυπώνουμε καί νά μᾶς συμπαθᾷ· δέν τοῦ τὸ τυπώνουμε γιὰτὶ ἔχει ἄδικο, μεγάλο ἄδικο, ἀπὸ τὴν πρώτη ἴσαμε τὴν τελευταία ἀράδα. Δέν τὸ μελέτησε καθόλου τὸ ζήτημα καί γι' αὐτὸ ἔγραψε ἀσυλλόγιστα ὅ, τι ἔγραψε. Λίγο νὰν τὸ μελετοῦσε, λίγο νά κουραζότανε νά μπῇ στὴν οὐσία, καί θάλλαξε ἀμέσως γνώμη. Γιατὶ οἱ Ἀχαιῶτες καί οἱ ἄλ-

δάκης, πανεπιστημιακὸς καθηγητὴς, ὁ καλύτερος γνώστης⁽⁴⁾ τῆς ἱστορίας τῆς νεοελληνικῆς καί θεμελιωτῆς τοῦ καθαροῦ ἐπιστημονικοῦ ζετασμοῦ τῆς. Ὁ λόγιος ἀφ' ὅτου πολὺ χρόνια τώρα ξανά καί ξανά νά ξαστερώσει πῶς γυρισμὸς σήμερα εἶναι ἀκατόρθωτος. Τὸ ceterum censeo του εἶναι τοῦτο· δέν εἶναι μήτε κἂν στὸ χέρι μας πιὰ νά στρίψουμε πίσω τὸ ποτάμι. Ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς λόγιους ὁ Κ. Κρούμπαχος τοῦ Μόναχου, ὁ ἐξοχώτερος μεταξὺ μας γνώστης τῆς ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ μεσαιωνικοῦ καί σημερινοῦ πολιτισμοῦ καί λόγου, ἀφίερωσε στὸ πρόβλημα ἕνα του βιβλίο τυπωμένο στὰ 1903 («Τὸ πρόβλημα τῆς νεοελληνικῆς Γραφτῆς». Μόναχο

»δουλείας καί ἀνέστημεν ἐκ τοῦ βυθοῦ αὐτῆς ἀκριβοῦς ἔνεκα τοῦ παρελθόντος τούτου, ὅτι πρὸς αὐτὸ ὡς πρὸς πο-»
»λικὸν ἀστέρα δεῖ ἀποδιδέσμεν κτλ.». Μὰ τέτιες φράσεις εἶναι πλημμυρισμένα τὰ βιβλία του. Ἀπὸ κλασσικὸ ζῆλο μάλιστα συνεπαίρνετο καμμιὰ φορὰ καί σὲ σολοικισμούς ἀκόμα. Πρὸ σ. 774 «ἐρωτᾶτε ἂν (=εἰ) δύνωμαι» (Ἀπολλὸν ἀποτρόπατε [εἰ] ὅλος ὁ ἄλλος κόσμος λέει σωστὰ ἀερωτᾶτε ἂν δύνωμαι).

(4) Μὲ ὅλο τὸ σέβας, παρατηρῶ πῶς σωστὸς γνώστης δέν εἶναι ὅποιος ξέρει σωροὺς ὕλη, παρὰ ὁ καλὸς κριτὴς ὅστις ξέρει, ἄς εἶναι καί λίγη.

»πελπιστικός. Ὡς τόσο» ἑακολουθᾷ «θὰ φτάσει. δὲ ἡγίνεται, μέρα ὅταν οἱ Ἕλληνες θά δῶν καί μο-»
»λογήσουν πῶς οἱ ἴδιοι στάθηκαν οἱ χειρότεροί τους ὀχτροὶ καί παράφρονες τυφλωμένοι.». Ἐναντίον ἀφ' ὅτου τῆς συγγραφῆς ξαναπῆρε ὁ Χαντζιδάκης τ' ἔκρημα πολλές φορές ὡς τώρα, μάλιστα σ' ἕνα του ἔργο ἀπὸ 557 σελίδες γραμμένο ἐλληνικά (Ἀπάντησις εἰς τὰ τοῦ Κρουμδάχερ. Ἀθῆναι 1905), καί σ' ἄλλο του σύγγραμμα ποῦ βγήκε τώρα ὕστερα Die Sprachfrage in Griechenland. Athen 1905. 144 S). Κι' ἰδῶ ξεπροβοδᾷ τοὺς μεταρρυθμιστάδες μ' ἕνα του Non possumus. Ὡς τόσο, τὸ στερεὸν τοῦτο ἔργο, ὅπως βλέπουμε ἀπὸ τὴν Εἰσαγωγὴν, γράφτηκε γιά τὸ «Γερμανικὸ κοινόν», καί μέ χαρά μας καταχωροῦμε πῶς, ἐνῶ μόλις στὰ 1903 ὁ Χαντζιδάκης πικρότατα παρκαπνίσθηκε γιὰτὶ ν' ἀνακατέβουνται οἱ ξένοι, τώρα θέλει νά ἰδεαστοῦνε στὴ Γερμανίαν καί σὲ πλατύτερους κύκλους ποῦ τὸ σωστὸ καί τὸ μὴ σωστὸ τῆς φιλονεικίας⁽⁷⁾.

»τημα». Γιά τέτιες πρόσφυγες καί συχαμένες σοφιστείας ἔγινε ἡ θεῖα τοῦ Πλάτωνα γλῶσσα, ποῦ σ' ὀνομά τῆς ὁ Χαντζιδάκης ὡς πρῶταντες ζητοῦσε προχτὲς τὸ ἔλεος τῆς ἐθροπαϊκῆς ἐπιστήμης: Τέτιες ξαδιαντροπιές εἶναι θετικὰ σωφρά πανελλήνια.

(7) Οἱ ξένοι μέ τὸ Χαντζιδάκιν ἀξίζουν κατὰ τὴν φορὰ—

λοι πρόσφυγες δὲν ἐρχονται, καὶ δὲν πρέπει νὰ ἐρχοῦνται, ἐδῶ ἐπαίτωνας ἀλλ' ἀπαίτωνας τὴν προστασία μας. "Ἐχουν κάθε δικαίωμα ὅχι μοναχὰ νὰ μᾶς ζητήσουν ψωμὶ ἀλλὰ καὶ νὰ μᾶς βγάλουν ἀκόμα ἀπὸ τὰ σπίτια μας καὶ νὰ θρονιαστοῦνε σ' αὐτὰ στέλνοντάς μας νὰ καθίσουμε σὲ παράγγες καὶ σὲ τσαντήρια.

Γιατὶ ἐμεῖς τοὺς φέραμε σ' αὐτὴ τὴν καταντιὰ, ἐμεῖς τοὺς κάναμε πρόσφυγες—ἐμεῖς οἱ λεύτεροι Ρωμιοὶ ποὺ βοήθημένοι χρόνια καὶ χρόνια τώρα ἴσαμε τὸ λαιμὸ στὰ κομματικά καὶ φροντίζοντας μόνον γιὰ τὴν καλοπέρασή μας, δὲ σταθήκαμε ἱκανοὶ νὰ κάμουμε Κράτος δυνατὸ ποὺ νὰν τὸ σέβονταν οἱ ὀχιροὶ μας, ποὺ νὰ σέβονταν οἱ ὀχιροὶ μας τοὺς ὀχιροὺς του. "Ἄν ἀποφασίσουν καμιά φορὰ οἱ Βουργάριοι νὰ διώξουν τοὺς Ρωμιοὺς ἀπὸ τὴ χώρα τοὺς θὰν τὸ καλοσυλλογιστοῦνε, γιατί ξέρουν πῶς θὰ βροῦν ἀντιμέτωπο τὸ Ρωμουνικὸ Κράτος. Τὸ ἴδιο κ' οἱ Ρωμάνοι, ἂν τὸ ἀποφασίσουν νὰ κάψουν καμιά Βουργάρινη ἐκκλησιά ἢ νὰ διώξουν τοὺς Βουργάριους, ὅπως διώχνουν σήμερα τοὺς Ρωμιοὺς. Ὁ δυνατὸς πατέρας διαφεντέβει τὰ παιδιὰ του ὅσο μακριὰ του κ' ἂ βρῶσονται, ἀνάμεσα καὶ σιὰ γριώτερα θερὰ κ' ἂ ζοῦνε.

Νὰ μὴν παραξενεύεται λοιπὸν ὁ φίλος μὲ τοὺς Ἀχιαλίτες πρόσφυγες τὸ ἐναντίο, νὰ θαμάζει τὴ μεγάλη τους καλοσύνη, ἀφοῦ μποροῦσαν νὰ μᾶς βγάλουν κ' ἀπὸ τὸ σπίτι μας, ἀφοῦ εἶχαν δικαίωμα νὰ θρονιαστοῦνε σὰν καλοὶ νοικοκυραῖοι καὶ στὸ Παλάτι ἀκόμα.

ΟΙ ΦΙΛΟΙ

ποὺ συμβουλευοῦν κάθε τόσο τὸ «Νουμά» νὰ μὴ βρίζει (κοίταξε καὶ τὸ γράμμα τοῦ Τζουμπλιανοῦ στὸ «Νουμά» φύλλο 216, σελίδ. 12) καὶ ποὺ τοῦ συσταίνουσι νὰ παντᾷ μὲ τὴν Ἐπιστήμη σὲ κάθε ἄτιμη βρισιὰ, οἱ μαλακοὶ αὐτοῦ φίλοι ἂς κάνουν τὸν κόπο νὰ διαβάσουν στὸ «Ἐμπρός» τῆς περασμένης Δευτέρας (σελ. 1 στήλ. 4) ἓνα χυδαῖο κ' ἕνα κεντρὸ ἄρθρο (ἀφοῦ δὲν ἔχει ὑπογραφή) μὲ τὸ τίτλο «Συννομοταξία μαλλιαρῶν» κ' ἐπειτα ἂς κοπιᾶσουν νὰ ξανακουβεντιάσουμε.

Στὸ ἄρθρο αὐτὸ βρίζεται χυδαῖστα μιά κυρία, ἢ κ. Ἀλεξάντρα Παπαμόσκου, βρίζεται ὁ «Νουμάς» ὡς κατεργάρης ναυαγῆσας εἰς κάθε ἄλλο του

ἔργον καὶ ἱκανὸς νὰ δώσῃ καὶ τὴν ψυχὴν του διὰ νὰ κερδίσῃ χρῆμα», βρίζονται ὅλοι ὅσοι ἀγωνίζονται γιὰ τὴ Δημοτικὴ γλώσσα, κ' ὅμως ὁ «Νουμάς», ἀκολουθώντας τὴ συμβουλὴ μερικῶν φίλων του, πρέπει μονάχα μὲ τὴν Ἐπιστήμην νὰ παντῆται. "Ἄς γίνῃ κ' αὐτὸ γιὰ νὰ μὴν πικραίνονται οἱ φίλοι, ἀγκαλὰ καὶ σὲ τέτλια ἄτιμα ἄρθρα δὲ χρειάζονται βρισιὲς ἀλλὰ σθερκαῖες γι' ἀπάντησιν.

ΧΑΙΡΟΜΑΣΤΕ

ποὺ κατατάσσονται οἱ Ἀχιαλίτες πρόσφυγες στὸ στρατὸ, μὰ ἡ χαρὰ δὲ σώνει· χρειάζεται κατὶ ἀκόμα, ἀνώτερο ἀπὸ τὴ χαρὰ, χρειάζεται ἡ συναίσθησις ἀπὸ μέρος μας πῶς οἱ πατριῶτες μας αὐτοὶ, ποὺ ξεσπιτωθήκανε φεύγοντας τὴ Βουργάρινη θηριωδία, πρέπει νὰ βροῦνε στὸ στρατὸ τὴν πονετικὰ κ' ἀγνή πατρίδα ποὺ ἦρθαν ἐδῶ γυρεύοντας.

Καὶ γιὰ νὰν τὰ ποῦμε πρὸ ξάστερα, οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ ὑπαξιωματικοὶ πρέπει νὰ φαίνονται σ' αὐτοὺς ὅσο μποροῦν πρὸ ἡμερῶν γιὰ νὰ λείψουν ἔτσι μερικὲς ἀφορμὲς ἀπὸ κείνες ποὺ ἀναγκάζουν πολλοὺς λεύτερους Ἕλληνες νὰ γίνονται φυγόστρατοι καὶ ποὺ μπορεῖ νὰ ἀναγκάσουν μερικοὺς Ἀχιαλίτες νὰ λιποταχτήσουν ξαναγυρίζοντας στὴ Βουργαρία.

ΙΣΑΜΕ

τώρα τὴ Βλογιὰ τὴν πολεμοῦσαμε μὲ λιτανεῖες· οἱ Πειραιῶτες ὅμως, μιά καὶ τὸ μέσο αὐτὸ δὲν ἔπαινε καὶ τόσο, ἀποφασίσανε νὰ καταφύγουνε στὰ συλλαλητήρια. Καὶ σκεφτήκανε περίφημα· γιατί τὴ Βλογιὰ μπορεῖ καμιά φορὰ νὰ τὴ στέλνῃ ὁ Θεὸς γιὰ τιμωρία σ' ἓναν τρόπο, μὰ τίς περισσότερες φορές τὴ φέρνουν καὶ τὴν προστατεύουν οἱ ἀρμόδιοι μὲ τὴν ἐγκληματικὴ τους ἀφροντισίαν γιὰ τὴν καθαρίστητα κτλ.

Τὸ συλλαλητήριον γιὰ τὴν Βλογιὰ ποὺ ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ καὶ ποὺ δὲν ἔγινε στὸ Πειραιᾶ, ἀποδείχνει θεοφάνερα πῶς ὁ λαὸς ἀρχίνησε νὰ βλέπει κάπως καθαρώτερα καὶ νὰ βρῶσκει τὴν ἀφορμὴ τῆς κάθε κακοτυχίας του.

ΕΝΑ

κόμμα πολιτικὸ καινούριον γίνεται, τὸ Τρίτον κόμμα, ὅχι πιά κόμμα προσωπικόν, ἀλλὰ κόμμα ἀρχῶν,

δηλ. καθυπὸ καινούριον κόμμα, βγαλμένο, καθὼς μᾶς πληροφόρησε ἡ «Ἀκρόπολις», ἀπὸ τῆς ἐθνικῆς συφορίας μας. Ἀρχηγὸς του, λένε, θάναί ὁ κ. Στέφανος Δραγούμης.

Νὰν τὸ δοῦμε λοιπὸν κ' αὐτό. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πῶς ἔχει ἀνάγκη τὸ ἔθνος ἀπὸ ἓνα τέτιον κόμμα κοινοβουλευτικόν, μὰ δὲν ξέρουμε ἂν ἦρθε ἀκόμα ἡ καλὴ ὥρα ποὺ θὰ δοῦμε τίς ἀνάγκες μας καὶ θὰ σκεφτοῦμε σοβαρὰ νὰν τίς γιὰτρίψουμε. Ὅπως κ' ἂν εἶναι, πάντα μιά καλὴ ἀρχὴ γίνεται μὲ τὸ τρίτον κόμμα.

ΚΑ.Ι.ΡΙΝΕΣ ΓΡΑΦΕΣ

Καίρο στίς 10 τοῦ Ὀχτώβρη.

Ἐξακολουθοῦν στὴν Ἀθήνα οἱ σημεριδὲς νὰ ὑποστηρίζουν μὲ τὸ στόμα διαφόρων, ξέρω καὶ γώ, ἀνταποκριτῶν, ἐπίσημων, ἰδιαιτέρων καὶ τὰ ρέστα, πῶς τὸ Φῶς, τὸ Μητροπολίτη τῆς Γκυροτσῆς, τὸν ἐσκότωσαν Βούλγαροι, Ρουμάνοι, Κουτσόβλαχοι, Ἴταλοι, Γιαπωνέζοι, Διαβόλοι, Τριβόλοι, κανεῖς δὲν ξέρε... Δὲ θυμοῦμαι σὲ ποιά τὸ εἶδα, μὰ ἢ τὸ «Ἐμπρός» γιὰ ἡ «Πατρίς» ἔγραφε: νὰ μὲν τὸν ἐδολοφόνησαν Ἀλβανοί, ἀλλὰ (ὦ! σὺ θαματοεργὸ ἀλλὰ!) θαλμένοι τάχα ἀπὸ τοὺς Βλάχους! Ἀργυρώνυτοι.

Δὲν εἶναι παράξενο καὶ τὸ ὑπουργεῖο τῶν Ἐσωτερικῶν ἀκόμα νὰ μὴν ξέρε:—ἀγκαλὰ καὶ πότε ἔμαθε ἀπὸ τίποτα ἀληθινόν, σωστό!—καὶ τὸ πιστεύω πρὸς πολὺ σὰν στοχάζομαι πῶς ἂν ἔξερε τὸ ὑπουργεῖο τὸ παραμικρὸ θὰν τῶλεγε στοὺς Ἀθηναίους ρέπορτερ...

Ὅπως δὲ ποτε ἀπὸ τὴν Ἀθήνα τὸ λένε: Ἐξωτερικὴ Πολιτικὴ!

Μὰ τὰ ὑπουργεῖα, οἱ ὑψηλοὶ Συγγενεῖς, καὶ τὰ λοιπὰ μποροῦνε νὰ ἐνδιαφέρουν τὸ πολὺ—πολὺ τὴν «Ἀκρόπολιν», τὸν κ. Ἐσλεν, τοὺς πολιτικούς συλλόγους, καὶ ἀκόμα τοὺς πολιτικο-συζητητὰς ποὺ ἔχουν: μίαν ἰδέαν, μίαν γνώμην...

Γιὰ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ εἶχαν τὸ ἀτύχημα νὰ γεννηθοῦν στὴν Ἑλλάδα τὴ Σημερινὴ καὶ μολατὰφα νὰ σκέφτονται κάπως πρὸ βαθύτερα, πρὸ θετικὰ καὶ ἀλίμονο, μελλοντικὰ—ὅλος ἀπὸ τὸ σωρὸς τῶν βρώμικων σκουπιδιῶν, ὅλ' ἀπὸ τὰ αἴσχη δὲν ἔχουν καμιά σκέψη μὲ τὴν Ἀλήθειαν τὴ διαμαν-

Οἱ δυτικοὶ φιλόλογοι οἱ εἰδικοί τοῦ νεοελληνικοῦ κλάδου δὴλῶσαν ἤδη τὴν κρίσιν τους, οἱ περισσότεροι μάλιστα ἀπαντᾷ, μὰ στὴν Ἑλλάδα σὰ νὰ φοβῶνται πῶς τῶν φιλολόγων ἀπὸ τῶν εἶναι πάρα πολὺ σκλαβωμένος ὁ ψῆφος. Τώρα ποὺ ἡ δικαιοσύνη συμπληρώθηκε ἀρκετῶτα, ἡ ἐπιθυμία, φαίνεται, εἶναι, ἂς μιλήσουν κ' οἱ ἄλλοι γλωσσολόγοι ὅσοι ἀκολούθησαν προσεχτικὰ τὸ δρόμον τοῦ γραφικοῦ πολέμου. Δὲν ἔχω καμιά δυσκολία, ἐγὼ τουλάχιστο, νὰ συμμορφωθῶ, φυσικὰ ὅμως δὲ μπορῶ ἐδῶ εἶναι πολὺτιμι ὅταν ἡ γνώμη τους τοὺς βοηθῇ, ἀνάξιοι λόγου ὅταν τὸ ἀντίθετον. Ὅταν ἀρχίσαν τὸ γλωσσικὸ πόλεμον μὲ τὸν Κόντο, ὁ Χαντζιδάκης μὲς παρουσίασε ἐπιχείρημα ὑπὲρ τοῦ Κόντου τὸ πῶς ὁ Nauck τὸν πείνεβε ὡς ἐλλαννιστὴ. Τώρα ὕστερα παρᾶπεψε καὶ στὴ γνώμην τοῦ Loti, μάλιστα κ' ἀφοῦ ὁ Loti ἐγγύησε πῶς δὲν εἶχε μιλήσει σοβαρὰ. Χαρακτηριστικὸν εἶναι ὅτι λέει γιὰ τὸ Βιλαμόβιτς σ. 308. Ἡ γνώμη τοῦ Βιλαμόβιτς δηλαδὴ εἶναι σωστὴ ὡς ἐκεῖ ποὺ συμφωνᾷ μὲ τὸν τ' ἄλλα του δὲν εἶναι παρὰ ἀλήθειαν (!) τῶν ἀπὸ τινος χρόνου γραφομένων ὑπὸ πολλῶν καὶ διαφόρων. Μὲ ἄλλους λόγους, εἶναι παπαγάλος ὁ Βιλαμόβιτς! Τὸν Κρούμπαχο τὸν ὤψωσε ὡς στὰ οὐράνια μιά φορὰ· τώρα μᾶς λέει πῶς ἀποσύρει τὸν πανηγυρικό του. Σὰς λέω, παιδιὰ, εἶναι κίντυνος ἐθνικὸς τέτοιος πρόστυχος ἄθροπος ὅταν παρουσιάζεται ἀντιπρόσωπος σὰς στοὺς ξένους, γιατί οἱ ξένοι δὲν τὸν ξέρουν ἴσως πῶς εἶναι ἀποχειροτόνητος.

νὰ μὴν πολὺ κατὰ βάθος σὲ γραμματικὰ καθεῖκαστα.

"Ἄς δοῦμε πρῶτα πῶς ἔφτασαν οἱ Ἕλληνες ὡς στὴ σημερινὴ τους γλωσσικὴν κατάστασιν.

Ὁ Ἕλληνας μεσαιῶνας κατεβαίνει ὡς στὰ 1821, ὡς τὸ σηκωμὸ τοῦ ἔθνους ἐναντίον τῶν Τούρκων. Μόλις θεμελίωσε τὸ ἔθνος δικό του κράτος, πρώτη φροντίδα εἶταν πῶς νὰ δανεστῇ τὸν Ἑθνωπαϊκὸν πολιτισμό. Ὅμως τὸ μᾶτι τοῦ γένους, ἐνῶ πολεμοῦσε, δὲν κίταζε μοναχὰ πρὸς τὴ συνέχρησιν δύσιν, παρὰ καὶ πρὸς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα καὶ τὸ μεγαλεῖο της. Μὰ ἀπ' ὅλα τοῦ πολιτισμοῦ τὰ δώρα ποὺ χαίρουσαν ἤδη τὸ ἔθνος τίποτα δὲν τοῦ θυμίζε τόσο ἄμεσα τὰ μυριόδοξα περασμένα ὅσο ἡ γραφὴ τῆς γλώσσας· ἐκεῖ δὲν ἐβλεπε ἔτσι μοναχὰ τὰ ἴδια πάντα ψηφία τῶν ἀρχαίων, παρὰ καὶ τίς ἴδιες λέξεις καὶ τοὺς ἴδιους τύπους. Ἀπὸ τοὺς παλιούς καιροὺς δὲν εἶχε ποτὲς νεκρωθεῖ, δηλαδὴ δὲν εἶχε θαρρεῖ ἀδιάβαστη καὶ ξεχαστῇ. Στους μακροὺς ἐκείνους καιροὺς τῆς ὕλικας καὶ διανοητικῆς φτώχειας καὶ τοῦ ἐθνικοῦ κομματισμοῦ κατόρθωσε νὰ βασταχθεῖ ὡς γλώσσα τουλάχιστο τοῦ κλήρου. (8)

(8) Πολὺ λιγώτερον παρ' ὅτι ἡ λατινικὴ στὴ δύση, γιατί οἱ κληρικοὶ μας τότες, ἐξὸν λιγούτσικοι, εἶταν πρὸς ἀγράμματοι· μόλις ἔξεραν νὰ κοινοδιαβάσουν.

Λίγο πρὶν τὴν ἐπανάστασιν, ὅταν εἶχε πιά μπεῖ ἡ γλώσσα κάπως βαθύτερα στὴν πραχτικὴν ζωὴ τοῦ ἔθνους, κανονίστηκε ἡ γραμματικὴ τῆς στὸ γενικὸ πολὺ καλοστόχαστα μὲ τὴν ἐνέργειαν τοῦ σοφοῦ καὶ γνωστικοῦ Κοραῖ (1748—1833) καὶ μὲ τῶν ὀπαδῶν του. Σὲ μερικὰ ἔγινε κάποιος ζυγισμὸς πρὸς τὴ λαϊκὴ λαλιά. (9) Κλαδίσανε δηλαδὴ τότες μερι-

(9) Ἡ γραφὴ ἡ ἐπίσημη γλώσσα ἀπὸ τοὺς ἀττικιστικούς καιροὺς ὡς σήμερον σταθῆκε πάντα ἀνακατεμένη ὑπερβολικὰ καὶ φυσικὰ, ἀφοῦ ὁ κόσμος μιλοῦσε ἄλλῃ καὶ σπούδαζε ἄλλῃ πολὺ διαφορετικῇ. Παράπονα ὑπάρχουν ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Παλαιολόγου καὶ τοῦ Λεοντινοῦ. Τὸ ἀνακατωμα ἄλλαξε κατὰ τοὺς καιροὺς. Λίγο πρὶν τὴν ἐποχὴν τοῦ Κοραῖ τὸ ἀνακατωμα τῆς γραφῆς ἔρχισε σημαντικὰ νὰ γένηται πρὸς τὴ δημοτικὴν, ὅπως δείχνουν τὰ ἀπὸ τὸ Ἀμστερδὰμ χαριτωμένα γράμματα τοῦ ἐμπορικοῦ βοηθοῦ τοῦ Κοραῖ ποὺ βγήκανε στὸ περιοδικὸν «Παρνασσός». Ἡ ἐπιρροὴ ὅμως τοῦ Κοραῖ ἀρνήθηκε τὰ πάντα. Σταμάτησε τὸ δρόμον πρὸς τὴ δημοτικὴν, γιατί ὁ Κοραῖς ἀντὶς νὰ ρυθμίζῃ τὰ ἀρχαῖα στοιχεῖα πρὸς τὰ δημοτικὰ, ρυθμίζε ἀναποδὰ τὰ δημοτικὰ στοιχεῖα πρὸς τὰ ἀρχαῖα. Ἐπειτα ἔστησε καὶ συστηματικὸν διωγμὸν τῶν ξένων λέξεων, χωρὶς νὰ λοχρηάσει (1) πῶς οἱ κατοπινὸι τοῦ θὰ τραβοῦσαν πολὺ μακρότερα τοῦ παραδείγματος ὁ Χαντζιδάκης) καὶ θὰ κλάδευαν κάθε λέξη μὴ κλασσικὴν, καὶ (2) πῶς δὲν τῆς σύφερον τῆς γλώσσας νὰ χάσει ρίζες, γιατί (κατὰ τὴν γνώμην μου) ἂν ἡ ἐλληνικὴ ἔχει ψεγάδια, ἓνα τῆς ψεγάδι εἶναι πῶς πα-